

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การศึกษาความตายในทัศนะของกามูส์ทำให้ได้รับความรู้ว่าแนวทางในการศึกษาและอธิบายความหมายของความตายมีอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ๆคือ

1. ความตายในความหมายของจิตนิยมคือ

1.1 การที่วิญญาณหรือจิต (Soul หรือ Mind) ของมนุษย์ได้หลุดพ้นจากเครื่อง พันทนาการคือร่างกาย

2.1 การเปลี่ยนแปลงจากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่งของจิตวิญญาณ

2. ความตายในความหมายของสสารนิยมคือ

2.1 การสิ้นสุดกระบวนการต่างๆ ของชีวิต

2.2 ไม่มีความหมายใดๆ ที่จะต้องวิเคราะห์หลังจากตายไปแล้ว

จากความหมายที่แตกต่างก่อให้เกิดท่าทีต่อชีวิตและความตายที่ต่างกัน กล่าวคือ

ท่าทีต่อความตายแบบจิตนิยมทำให้เห็นว่าความหมายของชีวิตมีสาร์ตละมาจากแบบและธรรมชาติดั้งเดิมเป็นวิญญาณบริสุทธิ์ จิตหรือปัญญาเป็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ สาร์ตละที่แท้ของชีวิตคือการศึกษาให้รู้สัจธรรม ความตายมีความหมายที่เป็นตัวตนเนื่องจากทำให้มนุษย์พ้นจากเครื่องพันทนาการทางกายไปสู่ชีวิตที่สมบูรณ์กว่า

ท่าทีต่อความตายแบบสสารนิยม ทำให้เห็นว่า ความหมายของชีวิตมีสาร์ตละมาจากธรรมชาติดั้งเดิม จากเหตุผลและปัญญาที่สามารถประจักษ์ได้ด้วยประสบการณ์ในปัจจุบัน ความตายคือความว่างเปล่าปราศจากตัวตน

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมมีความเห็นแตกต่างจากปรัชญาทั้งสองกระแส โดยเห็นว่าความตายเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพที่จะให้ความหมายด้วยตัวเองและจะต้องรับผิดชอบต่อความหมายนั้นโดยไม่มีทางจะปฏิเสธได้

กามูส์เป็นหนึ่งในนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม จากการศึกษาความหมายของความตายทำให้ได้รับความรู้ว่า

สถานะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ คือ

1. ความไร้สาระไร้ค่า (meaningless)
2. “ความมียู่” ของมนุษย์ไม่มีรูปแบบที่แท้จริง (non form, non style)

สาระที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ คือ ความสุขของปัจเจกชน อันเกิดจากความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงสภาพชีวิตของตน และรับรู้ถึงความไร้เหตุผล (ไร้สาระไร้ค่า) ในการยืนยันความเข้าใจการมีอยู่ของชีวิต เพราะความสุขของแต่ละคนนั้นเกิดจากความหมายที่ตนเองได้สร้างไว้กับโลก สังคม และมนุษย์ เป็นความเข้าใจถึงเวลาที่ผ่านไป และความตายในรูปลักษณะต่าง ๆ เนื่องจากได้แสดงบทบาทหน้าที่ของตน โดยมียอมหลักเกี่ยวกับความทุกข์ยากเจ็บปวด

ชีวิตและความตาย มิได้มีความหมายถึงสิ่งซึ่งมาจากภายนอกตัวมนุษย์ หรือถูกผลักดันออกจากตัวมนุษย์ แต่ความหมายของความตายก็คือ ความหมายของชีวิต ชีวิตและความตายคือภาวะเดียวกัน ความตายและความหมายของชีวิต มิได้ขึ้นอยู่กับความสำเร็จ แต่อยู่ที่ได้ใช้ชีวิตในทุก ๆ ประสบการณ์คือความจริงอันเกิดจากตัวมนุษย์เองทั้งสิ้น

ความหมายของความตาย คือการสิ้นสุดลงของกระบวนการสร้างความหมายและคุณค่าต่างๆ โดยมนุษย์แต่ละคน นัยความหมายของความตายก็คือความหมายและคุณค่าของชีวิต ความหมายของความตายมีอยู่ก่อนปรากฏการณ์ของความตายนั่นคือมีอยู่ในชีวิตทุกช่วงขณะ ในฐานะเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของชีวิต ความตายหมายถึงการจบลงของกระบวนการสร้างความหมายและให้คุณค่าแก่ชีวิต

คุณค่าความหมายของความตาย มิได้อยู่ที่การค้นพบความจริงที่เป็นระบบ จากเหตุผลอันตายตัว (absolute reasoning) แต่เกิดจากการตระหนักถึงความเป็นจริงที่แต่ละบุคคลได้เลือก ให้ความหมาย และสร้างคุณค่าจากการเลือกตัดสินใจของตนเองเมื่อพบความจริงว่าอัตถิภาวะของตนอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เด็ดขาด ไม่สมบูรณ์ เวลาและความตายเป็นเงื่อนไขของความจริงในสถานการณ์ข้อหนึ่งของความมียู่ของมนุษย์ ความสำนึกถึงสถานการณ์ของตนของแต่ละคน ทำให้มนุษย์สร้างความหมายและคุณค่าของชีวิตจากกระแสนี้ ความมียู่ของมนุษย์ในขณะเวลาหนึ่งซึ่งอาจสิ้นสุดลง ณ เวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้เพราะความตายที่มาพร้อมกับเวลาทำให้ชีวิตของมนุษย์ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง ชีวิตมนุษย์จึงยืนยันความมียู่ของเวลาที่กำลังสิ้นสุดลง และความตายก็ยืนยันความมียู่ของชีวิตไปพร้อมๆ กัน

สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อจารีตและสังคมแบบเดิม แนวคิดจากตัวละครของกามุสสามารถสรุปได้ว่าความตายกับชีวิตแยกกันไม่ได้ เพราะตัวมนุษย์เป็นผู้สร้างคุณค่าความหมายให้กับตัวของเขาเองเพื่อให้ชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งอื่นๆ เป็นไปอย่างมีคุณค่าและความสุขโดยที่ข้อจำกัดเรื่องเวลาทำให้ตัวมนุษย์แต่ละคนหันมาแสดงความสมานฉันท์กับธรรมชาติ ไม่แยกตนเองออกจากธรรมชาติภายนอกแต่โน้มนำความงามของธรรมชาติภายนอกเข้ามาล้อมเกลาจิตใจของตน แล้วสร้างสำนึก จริยธรรมเป็นกรอบภายในจิตใจตนเอง เมื่อนั้นเราจะไม่เห็นการเบียดเบียนกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติรอบๆ ตัวเรา

ผลของการศึกษาทำให้ทราบว่า การให้ความหมายต่อความตายคือการให้ความหมายต่อการมีชีวิตอยู่ของแต่ละคน ที่มีความสุขทุกช่วงขณะ เสรีภาพในทัศนะของกามุส เป็นกระบวนการภายในจิตใจมนุษย์อันเกิดจากการดำรงชีวิตจากการตระหนักถึง “ความมีอยู่” ของชีวิตและความตาย ด้วยความกล้าหาญ โดยไม่หลีกเลี่ยงกับความจริงที่ตนเองเผชิญ และใช้เสรีภาพอย่างเต็มเปี่ยมกับความสุขที่ตนเองได้รับ ลักษณะของเสรีภาพเช่นนี้ เป็นภาวะที่เกิดจากอัตวิสัยของตน (Subjective) ซึ่งเป็นกระบวนการภายในจิตใจมนุษย์ หรือในทางพุทธปรัชญาเรียกว่า “ภาวนามยปัญญา” จึงแตกต่างจากเสรีภาพในเชิงภาววิสัย (Objective) ซึ่งมาจากแรงผลักดันภายนอก

ความรับผิดชอบของมนุษย์จะต้องเกิดจากเสรีภาพจาก “ความมีอยู่” ซึ่งแยกจะออกจากกันมิได้ ความสำนึกถึง “ความมีอยู่” ของชีวิตที่แท้จริง ทำให้ต้องแสดงเสรีภาพให้มากที่สุดด้วยความรับผิดชอบต่อชีวิตให้มากที่สุด เพราะเหตุว่า มนุษย์แสดงความรับผิดชอบมากเท่าใด ก็แสดงถึงความรับผิดชอบต่อการสร้างความหมาย คุณค่าของชีวิตและความตายมากเท่านั้น ดังนั้นนอกจากคุณค่าของชีวิต จะเกิดจากการสร้างจริยธรรมด้วยความรับผิดชอบของตนเองแล้ว ความรับผิดชอบแต่ละครั้งของเขาหมายถึงความผาสุกของเพื่อนร่วมโลกด้วย ซึ่งสร้างสรรค์มาจากภายในจิตใจของแต่ละคน

ผลกระทบที่อาจเกิดจากความเข้าใจในประเด็นบางอย่างเกี่ยวกับเสรีภาพคลาดเคลื่อนไป ความหมายของความตายคือเสรีภาพของปัจเจกชน ความสุขของปัจเจกชนและความเรียบร้อยของสังคมคือความรับผิดชอบของแต่ละคน

เสรีภาพของมนุษย์ การที่กามุสให้มนุษย์ปลดปล่อยตัวเองออกจากเครื่อง พันธการของสังคมและเผชิญสถานการณ์ที่เป็นจริงด้วยตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเองแล้วเห็นว่ามนุษย์คือ กระบวนที่มาจากอารมณ์ความรู้สึก วิตก กังวล ทุกข์ สุข กับเหตุผลของมนุษย์ จากการวิจัยความหมายของความตายเป็นลำดับมาทำให้ทราบว่าเหตุผลที่กามุสและอ็ดธิภาวนิยมไม่ยอมรับ คือเหตุผลที่เกิดจาก

กฎเกณฑ์ภายนอกเพราะง่ายที่จะทำให้มนุษย์ใช้เป็นข้ออ้างเมื่อเวลาทำผิด ทั้งนี้เพื่อบอกปิดความรับผิดชอบ

ปัจเจกชน บุคคลเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกเป็นผู้สร้างโลกของตนด้วยความเข้าใจสิ่งต่างๆ จากอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง โลกของเขา ความเข้าใจของเขา อารมณ์ของเขา ไม่จำเป็นต้องเหมือนบุคคลอื่น ๆ จึงถูกวิจารณ์ว่าเป็นอัตวิสัย มากเกินไป อัตถิภาวนิยม และ กามุสมีข้อเสนอว่าเขาไม่ได้ปฏิเสธสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด เพราะอัตถิภาวนิยมและกามุสมีได้มองผู้อื่นเป็นเพียงวัตถุที่ใครก็ได้อาจใช้เป็นเครื่องมือ และการที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองก็เพราะต้องการให้ทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเองสามารถแยกแยะความควรไม่ควร ได้ด้วยตนเองเพื่อเปลี่ยนท่าทีต่อชีวิตใหม่โดยไม่ปรารถนาให้สรุปสิ่งต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงเพียงประการเดียว

เน้นความสำคัญของมนุษย์มาก ทำให้มองว่า ไม่กล่าวถึงความสำคัญของธรรมชาติภายนอก ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าวิเคราะห์กันอย่างผิวเผินเพียงนำเอาคำอธิบายของแนวคิดอัตถิภาวนิยมบางส่วน โดยเฉพาะการใช้เสรีภาพ จะทำให้การให้ความหมายของชีวิตมนุษย์จำกัดอยู่เพียงผู้กระทำหรือถูกกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการลดคุณค่าของมนุษย์ลง แต่ถ้าศึกษาวิจัยให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกามุสจะทราบว่า เขาเน้นถึงท่าทีที่มนุษย์มีต่อสถานการณ์ของโลกและชีวิต เป็นกระบวนการภายในจิตใจ มนุษย์ซึ่งมิได้สร้างเพื่อหวังให้มนุษย์ยึดถือเป็นระบบ เพียงแต่ต้องการให้เห็นกระบวนการแท้จริงจากความรู้ความเข้าใจต่อปรัชญาของเขา ต้องเข้าใจทั้งกระบวนการของชีวิตและความตายโดยที่เสรีภาพ ความสุขและเวลามิได้ถูกแยกส่วนอธิบายจากกัน ดังที่เขาไม่เห็นด้วยกับความหมายของความตาย ทั้งของจิตนิยมและสสารนิยม ที่มีเหตุผลจากความเชื่อ ความเข้าใจ หรือความรู้จากข้อเท็จจริง ที่มาจากภายนอกให้เข้ามากำหนดมนุษย์ หรือพูดอีกนัยหนึ่ง ความรู้แบบจิตนิยมเป็นความรู้เกิดจากกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ด้วยการจินตนาการ หรือทางพุทธศาสนาเรียกว่า จินตามยปัญญา ความรู้แบบสสารนิยมเป็นความรู้เกิดจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการทำให้ประจักษ์กับข้อเท็จจริง เรียกว่า สุตตมยปัญญา แต่กามุสเห็นจากกระบวนการศึกษาภายในจิตที่รู้ได้เฉพาะตน ถ้าเปรียบเป็นประเภทของยาที่เป็นยาบำบัด ไม่ใช่ยารักษาโรค จึงเรียกว่าภาวนามยปัญญา

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการได้ศึกษาวิจัย ความตายในทัศนะของกามุส ทำให้ได้แนวคิดว่า ควรจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของมนุษย์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งความหมายในภาพรวมและที่เป็นทัศนะของกามุสเอง หรือศึกษาความหมายและของเสรีภาพให้ได้ความชัดเจนยิ่งขึ้นมากกว่านี้